

Situácia v chove ošípaných na Slovensku máj 2012

Situácia v chove ošípaných v súčasnej dobe je na úrovni takmer spred storočím, keď sa v tom čase chovalo viac ošípaných než je momentálny stav.

Začiatok roka 2011 chov ošípaných postihlo najhoršie obdobie od vstupu do EÚ, keď ceny hlboko poklesli pod výrobné náklady. Najväčším vplyvom na pokles cien mal výskyt dioxinov v Nemecku, keď nastal pretlak z dôsledku pozastavenia vývozu do viacerých krajín mimo EÚ. V tom čase cena poklesla pod 1,0 EUR za kg živej hmotnosti. Tento stav sa prejavil aj na samotnom vývoji šľachtiteľsko-plemenárskej činnosti.

Hlboká kríza v chove ošípaných sa prejavila ďalším poklesom celkových stavov ošípaných ako aj poklesom stavov prasníc a to aj napriek veľkej iniciatíve ZCHOS-D a jeho rôznych aktivít v prospech chovateľov ošípaných. Podobná situácia sa prejavila aj poklesom stavov vo viacerých šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov. Viacerí chovatelia prestali pripúšťať prasnice a začali likvidovať cele chovy ošípaných i keď to nebolo vo veľkom rozsahu.

Súčasný stav chovu ošípaných za obdobie 2006 – 2011 v jednotlivých kvalitatívnych ukazovateľoch potvrdzujú nasledovné výsledky.

UKAZOVATEĽ	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Početné stavy ošíp. -spolu	1104829	951934	748365	740851	687260	580 366
Početné stavy prasníc v SR	76890	62012	44454	43925	41261	37 364
Zaradenie prasničiek	33268	28973	22111	21956	18395	17 497
Predaj v ks – výkrm	1168176	1178159	926029	766961	766426	733 499
Predaj prasníc	27492	34896	25418	16494	14113	15 715
Predaj v t	127322,80	130920,94	101530,35	83571,10	84178,77	79 266,10
Rodenie prasiat	1435727	1340941	955338	926198	874712	816 954
Odchov na prasnicu	17,05	17,4	17,88	18,18	18,14	18,66
Prírastok celkom	0,568	0,569	0,568	0,583	0,588	0,574
oceny jat. ošíp. v EUR	1,33	1,15	1,27	1,11	1,12	1,21

Nepriaznivé vplyvy pôsobiace na ukončenie výroby bravčového mäsa:

1. Dlhotrvalý pokles cien jatočných ošípaných.
2. Nerovnaké podnikateľské prostredie v porovnaní s okolitými štátmi z titulu poskytovania vyššej podpory do poľnohospodárstva.
3. Trvalý predaj jatočných ošípaných pod výrobné náklady.
4. Cena jatočných ošípaných za rok 2011 sa dosiahla 1,21 EUR za kg živej hmotnosti. Pri súčasných cenách obilia a kŕmnych zmesí je výroba bravčového mäsa značne stratová a preto je predpoklad ďalšieho znižovania stavov prasníc a následne aj znižovanie výroby bravčového mäsa.

Dlhodobý pokles cien jatočných ošípaných jednoznačne poškodzuje prvovýrobcu bravčového mäsa a zvýhodňuje spracovateľa na jeho úkor. Nakoľko tomuto problému sa predchádzajúce vlády nechceli venovať a podporiť chov ošípaných podobne ako v iných krajinách bol dosiahnutý ten výsledok, že chovatelia v značnej miere zrušili chovy ošípaných. Pokiaľ by s chovom ošípaných skončili len tí chovatelia, ktorí dosahovali priemerné alebo podpriemerné výsledky, nebol by to veľký problém, ale ani chovatelia s dosahovanými nadpriemernými parametrami úžitkovosti pri týchto nepriaznivých podmienkach (dlhodobá nízka cena, vplyv kurzu SK do prijatia EURa a bez podpory pre chov ošípaných) nedokázali vykryť tie najzákladnejšie výdavky a jediným riešením bolo ukončenie chovu ošípaných.

Aplikáciou smernice Rady 2008/120/ES z 18. decembra 2008 , ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu ošípaných (kodifikované znenie), ktorá je prevzatá do legislatívy SR nariadením vlády č. 735/2002 Z. z. ktorým sa upravujú minimálne normy ochrany ošípaných v znení nariadenia vlády č. 325/2003 Z. z. je možné predpokladať zníženie počtu výkrmových ošípaných v SR. Dôvodom môže byť skutočnosť že nie všetky ČŠ sú pripravené na uplatňovanie požiadaviek podľa smernice 2008/120 a je možné predpokladať zníženie počtu prasníc v Dánsku, Holandsku alebo iných ČŠ, z ktorých sa dovážajú odstavčatá do SR. Za predpokladu prechodných opatrení je možné predpokladať, že z chovov bez splnenia podmienok upravených v smernice bude možné odchovávať vyprodukované odstavčatá iba na vlastnom území. Následkom uvedených opatrení je možné zníženie dovozu odstavčiat do SR a tým aj produkcia bravčového mäsa.

OKRUH OTÁZOK PRI RIEŠENÍ PODPORY CHOVU OŠÍPANÝCH NA SLOVENSKU

1. **Vypracovať koncepciu rozvoja chovu ošípaných na národnej úrovni**
2. Upraviť systém poskytovania štátnej pomoci tak, aby bolo zabezpečené rovnomerné poskytnutie finančných prostriedkov pre všetky druhy HZ zo všetkých zdrojov.
3. Na úrovni EÚ žiadať prehodnotenie doterajších právnych predpisov, ktoré upravujú poskytovanie štátnej pomoci. Štátnu pomoc poskytovať podľa objektívnych metód, rovnocenných vo všetkých členských štátoch
4. Na záchranu produkcie výroby bravčového mäsa ako aj pracovných miest podporiť prasnice ako výrobný prostriedok a finančne podporiť chov ošípaných.
5. **V súčasnej dobe ošípané zaradiť medzi citlivé komodity, tak ako to bolo v prípade mlieka.**
6. Podporiť produkciu plemenného materiálu na obnovu, ale aj na rozširovanie stavov prasníc na Slovensku.

Prehľad podpôr v zahraničí

Podpora v Českej republike:

Podpora vybraných činností na ozdravenie chovov prasníc.

Podpora vybraných opatrení zameraných proti rozširovanie chorôb ošípaných, ktoré súvisia s plnením ozdravovacieho programu od vymenovaných nákaz ošípaných.

Program musí byť schválený príslušnou veterinárnou správou v súlade s veterinárnym zákonom

Predmet dotácie: Podpora chovateľom na úhradu nákladov na úkony vykonané formou služieb spojených s vykonaním opatrení zameraných proti rozširovaniu vymenovaných chorôb ošípaných.

Žiadateľ: Chovateľ prasníc podnikajúci v poľnohospodárskej výrobe ktorý vykonal ozdravenie od vymenovaných chorôb ošípaných podľa eradikačného plánu.

Forma dotácie: dotácia k výsledku hospodárenia (neinvestičná)

Výška dotácie: do 30 000 Kč za 1 ozdravené ustajňovacie pôrodné miesto prasníc

Poznámka:

Poskytnutie dotácie na 1 ozdravené ustajňovacie pôrodné miesto prasnice je podmienené dokončením naskladnenia ozdravených miest zdravými zvieratami minimálne v pomere 1 : 4 (na 1 ozdravené pôrodné miesto prasnice – 4 ks naskladnených zdravých zvierat).

Vymenované nákazy ošípaných: Brucelóza, Aujezského choroba ošípaných, Klasický mor ošípaných, Vezikulárna choroba ošípaných, Reprodukčný a respiračný syndróm ošípaných (PRRS).

Podpory v Poľsku:

Podpory pre poľnohospodárov v Poľsku:

- podpora mladých chovateľov – chovateľovi vo veku do 40 rokov môže byť poskytnutý úver do 4 mil. Zlotých s úverovou sadzbou 7%, z toho 6% úroku uhradí štát, doba splatnosti max. 15 rokov, účel – modernizácia budov a zariadení, investície do poľnohospodárstva,
- v prípade investícií do poľnohospodárstva má poľnohospodársky subjekt 100% úľavu z daní z pôdy a dane z príjmu,
- na modernizáciu s predpokladanou výškou investícií do 300 000 Zlotých môže byť subjektu poskytnutá štátna pomoc do výšky 50% (refundácia),
- úhrada za zvoz kadáverov – chovateľ hradí iba 7% z celkovej ceny za zvoz a spracovanie kadáverov, všetky asanačné podniky sú v súkromnom vlastníctve,
- poistenie zvierat – úhrada poistného vo výške 50%,
- podpora pre chovateľov plemenných ošípaných - nie sú stále, ale dá sa zistiť na www.arimr.gov.pl alebo www.minrol.gov.pl ,
- platby sociálneho a zdravotného poistenia, SHR odvádza poistné za seba, rodinných príslušníkov, zamestnancov v pevne stanovenej výške, ktorá sa stanovuje podľa výmery pôdy. V uvedenej sadzbe je zdravotné a sociálne zabezpečenie, podmienkou na platbu v uvedenej výške je vlastníctvo min. 1 ha poľnohospodárskej pôdy, zvyšnú časť poistenia dopláca štát, v prípade odchodu do dôchodku je predpokladaná výška dôchodku 650 Zlotých, platba bola odvádzaná štvrťročne, od októbra 2009 sú platby odvádzané mesačne – platilo to do 30. Septembra 2011.
- pomoc De minimis – ako na Slovensku.

Podpory v Maďarsku:

Podpora zvýšených nákladov z dôvodu plnenia podmienok welfare zvierat

Na tento titul bolo vyčlenených 6 mld. Ft, pričom skutočná platba je vždy v nasledujúcom roku právneho nároku. Výnimkou bol rok 2009, kedy MP v záujme zabezpečenia prežitia chovateľov vyplatila finančné prostriedky na mesiac január-apríl už v roku 2009.

Podpora modernizácie fariem

Podľa príslušného výnosu je možná pomoc na modernizáciu fariem vo výške 40 % uznateľných nákladov.

Podpora na zníženie veterinárnych nákladov

Na tento titul je k dispozícii 5 mld. Ft št. pomoci. Ďalšou pomocou pre chovateľov bolo aj to, že MP zabezpečilo výkon veterinárnych vyšetrení zvierat pri presunoch bez úhrady chovateľom (na náklady štátu).

Podpora nákladov na zvoz a likvidáciu kadáverov

Na tento titul je vyčlenených pre všetkých chovateľov HZ 2 mld. Ft, z čoho čerpajú aj chovatelia ošípaných.

Podpora výkonu plemenárskych činností vrátane vedenia plemenných kníh

Cieľom je podpora zachovania a ďalší rozvoj genetickej úrovne plemenných ošípaných, vedenie plemennej knihy, kontrola úžitkovosti a určenie plemennej hodnoty. Na tento titul je k dispozícii 780 mil. Ft.

V záujme zabezpečenia krmovínarských potrieb chovateľom HZ je poskytnutá podpora de minimis na nakúpené a do intervenčných skladov uskladnené obilie. Sem patrí aj tá forma pomoci, podľa ktorej chovateľom HZ je umožnený zvýhodnený nákup min. 300 tis. t kukurice.

Splátková platba za krmivá

Chovatelia HZ môžu nakupovať krmivá na štvormesačné splátky pri odklade platby na 2 mesiace. Na financovanie tejto podpory je k dispozícii 2 mld. Ft.

Čiastočné prevzatie nákladov na predfinancovanie

Na tento titul v súvislosti s chovom HZ je vyčlenených 1 mld. Ft.

V rámci úverovej politiky je na agrárne obrátkové prostriedky k dispozícii pre chovateľov HZ úver vo výške 20 mld. Ft. Výška poskytnutého úveru je min. 1 mil.Ft, ale najviac 200 mil. Ft. Maximálna doba splatnosti úveru je 5 rokov, pri možnosti 2 ročného odkladu prvej splátky.

Prílohy k formám podpory pre chov ošípaných v Maďarskej republike

Podpora na welfare zvierat

80/2008 (VI.24.) pozmenený výnos MPRV 140/2007.(XI.28.) výnos MPRV

Na tento titul je v kalendárnom roku vyčlenených 6 mld.Ft. , pokiaľ súčet nárokovanej sumy je vyšší ako limit, potom podpora sa kráti každému rovnomerne.

Podpora zvýšených nákladov z dôvodu plnenia podmienok welfare v chove ošípaných pri splnení stanovených minimálnych podmienok (normatív):

- a) ložná plocha je vyššia o 10% - 1.280 Ft/jatočné zviera
- b) prirodzené chovateľské podmienky a 20%výbeh - 370 Ft/ jatočné zviera
- c) prirodzené svetlo minimálne počas 9 hod., alebo počas 11 hod. umelé osvetlenie - 880 Ft./ jatočné zviera
- d) zabezpečenie podmienok na predchádzanie bitiek a kanibalizmu - 1.320 Ft/ jatočné zviera
- e) prístup k nezávadnej pitnej vode – 1.540 Ft/ jatočné zviera
- f) zabezpečenie podstielania – 670 Ft/ jatočné zviera
- g) vyhovujúca mikroklíma - 1.100 Ft/ jatočné zviera.

Podpora sa poskytne na:

1. predané jatočné ošípané v Maďarsku a do zahraničia
2. predané plemenné prasničky určené na ďalší chov.

Dánsko: 34 EUR na prasnicu zaradenú do základného stáda + 15 EUR na každú prasnicu.

Pri počte narodených prasiatok ročne 22 ks, to predstavuje príspevok na jedno odstavča 2,22 €.

Spracovatelia majú nezistenú podporu vývozu.

Existuje aj podpora porážok ošípaných cca 15 €/ks, čo predstavuje pri porážkovej hmotnosti 110 kg 0,13 €/kg ž.h. Prečo by teda nevyvážali odstavčatá a nevozili k nám bravčové polovičky, keď okrem toho ešte aj môžu využívať podporu svojich odbytových organizácií.

Nemecko:

Príspevok na jedno pôrodné miesto 65 EUR/rok (pri počte 22 odstavčiat 2,95 €/odstavča)

Príspevok na čistú prevádzku v matečníkoch a výkrmniach 1,8 €/m²/rok.

Okrem toho aj v Nemecku existuje podpora odbytových organizácií výrobcov, spracovateľov, vrátane vývozu mimo Nemecka vo výške 0,11 €/kg a príspevok spracovateľom na dopravu 0,04 €/km.